גוברין מאי עבידתייהו. וה״פ לר״א כיון דאין הגוברין חייבין באחריות שקלים אלו א״כ הקדשות נינהו ואין נשבעין על ההקדשות כאילו לר״ע: ומשני נשבעים לבני העיר. ליטול שכרן במעמד הגוברין מפני שהפסד על ההקדש: אע״פ שקיבלו וכו׳. אדר׳ יוחנן קאי דקאמר דשבועה זו תקנת חכמים היא שאין הקדש יוצא בלא שבועה הלכך אפילו קיבלו אנשי העיר עליהן ואמרו הואיל ואנו משלמין אין רצוננו שישבע השליח שהוא נאמן לנו אין שומעין להן באין הקדש יוצא בלא שבועה: חייב באחריותו. אפילו לאחר שנתרמה התרומה עד שימסרנו לגזבר: הקדש ברשות גבוה בכל מקום שהוא. ואפילו קודם שנתרמה פטור: ובני העיר שוקלין תחתיהן. ואע״ג כי גזא דרחמנא הוא אף קודם שנתרמה יהיו בני העיר פטורין: ומשני לא עוד היא משום שבועת התקנה. אף זו מן התקנה שלא יזלזלו בהקדשות וישלחו אותן ע״י שליח אלא כל אחד יביא שקלו בעצמו לשם דמלוה בו יותר מבשלוחו: תני הראשונים וכו׳. אגמלאו לו שהחזרים הנגבים קאי דהשתא שניהם לפניו: אלו ששילחו בני העיר תחלה. הן הראשונים: ותורגם אמר. ואידך אמר:

הלכה ב מתני׳ על ידו. בשבילו והלך השליח ושקלו בשביל עצמו: אם נתרמה התרומה. קודם ששקל בשביל עצמו: מעל. דמיד שנתרמה התרומה על העתיד לגבות היה זה השקל שנתן לו חבירו לשקול עליו ברשות הקדש וכשנתנו בשביל עצמו נהנה מן ההקדש ובגמרא מפרש מה נהנה: השוקל שקלו מן ההקדש. שהיו בידו מעות שהוקדשו לבדק הבית וכסבור שהן של

תחתיהן משום שבועת תקנה אלא לרבי לעזר נשבעים לבני העיר הדא היא דר׳ שמעון נשבעים לגוברים גוברים מאי עבידהיידהו נשבעים לבני העיר במעמד גוברים כי היכי דלא לחשדינהו אי נמי דלא נשוו להו פושעים [א]אע״פ שקבלו בני העיר לשלם אין ההקדש [ו]יוצא בלא שבועה: הפריש שקלו ואבד ר׳ יוחנן[א] אמר חייב באחריותו [א] עד שימסרנו לגזבר רבי שמעון בן לקיש אומר הקדש ברשות הגבוה בכל מקום שהוא מתניתא פליגא על ר״ש בן לקיש [א]נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין תחתיהם [ב]לא עוד היא משום שבועת תקנה: [(א)]תני׳ [ב]הראשונים נופלים לתקלין חדתין והשניים נופלין לתקלין עתיקין. אלו הן הראשונים ואלו הן השניים רבי פנחס בי [ג]ר׳ חייא (חנינא) ור׳ אבא מרי חד אמר אלו ששלחו בני העיר תחלה ותרנה אמר אלו שהגיעו לידי גוברין תחלה:

הלכה ב מתני׳ [י]הנותן שקלו לחבירו לשקול על ידו ושקלו על ידי עצמו

אם נתרמה התרומה מעל [י]השוקל [(ב)]שקלו מן ההקדש ונתרמה התרומה וקירבה הבהמה מעל ממעשר שני ומדמי שביעית יאכל כנגדן:

גמ׳ השוקל כו׳ אנן [ד]תנינן אם קרבה הבהמה ותני דבי ר׳ אם נתרמה התרומה (נ״א אנן תנינן אם נתרמה התרומה ותני דבית רבי אם קרבה הבהמה אמר ר׳ לעזר מאן תנא אם קרבה הבהמה ר״ש דר״ש אומר מיד וכו׳) מאן תנא אם נתרמה התרומה רבי שמעון היא דאמר[ה] רבי שמעון [(ג)]מיד היה מקבל מעותיו והכהנים זריזים הן וקשיא אילו הגונב עולתו של חבירו ושחטו סתם סתמא לא לשם בעלים הראשונים מכפרת אמר ר׳ יודן תיפתר במסוים משל[ו] בית רבן גמליאל שהיה מתכוין [ד]ודוחפו לתוך הקופה [(ו)] וחש לומר שמא לשיריים הן נופלין וכי יש מעילה בשירים אלא כרבי מאיר דרבי מאיר אומר [ח]מועלין[ו] בשיריים [ה]עוד היא במסוים [ט]של בית רבן גמליאל [ו]שהיה מתכוין יתורמו לשמו: מה נהנה [(ג)]א״ר אבין בשם רבנן דתמן מכיון שב״ד ראוין למשכן ולא משכנו כמו שנהנה: ממעשר שני וכו׳ דכתיב [1]אך בכור אשר יבכר לה׳ בבהמה [(ד)]לא יקדיש איש אתו כל[ט] שהוא קודש [י]אין קדושה חלה [עליו] כיצד הוא עושה מביא סלע של חולין ואומר מעות מעשר שני [(ה)]בכל מקום שהן יהו מחוללין על סלע זו ואותה סלע נתפס לשם מעשר שני [ז]והשאר נעשו שקלים:

מתני׳

מסורת הש"ס

א) עי׳ חולין קלט א, ב) תוספתא פרק א, ג) חגיגה, ד) עי׳ תוספתא מעילה פ״א, ה) לקמן פ״ד הל״ה, ו) לקמן פ״ג הל״ג, ז) לקמן פ״ד הל״ב ובבלי קדושין נד א, ח) מש׳, ט) עי׳ ערכין כט א.

◆

עין משפט נר מצוה

ט א מיי׳ פ״ג משקלי׳ הלכה ח:

י ב מיי׳ שם הל״ו והשגות:

יא ג מיי׳ שם הל״י ופרק ו ממעילה הל״ג:

יב ד מיי׳ שם הל״א:

יג ה מיי׳ שם פ״ב הל״ו וכל״מ:

יד ו מיי׳ פרק ו מערכין הל״ח:

◆

נוסחת הבבלי

(א) תני רבי אומר הראשונים היו נופלין כו׳: (ב) שקלו ממעות הקדש כו׳ מעל מדמי מעשר שני כו׳: (ג) א״ר אבין כיון שנתנו ב״ד עיניהם למשכן כו׳: (ד) לא יקדיש אותו: (ה)) בכ״מ שהן מחוללין כו׳ ואותן נתפסין כו׳:

◆

הגהות הגר"א

[א] ה״ג דתני נשבעין לבני העיר וכו׳: [ב] נ״ל עוד היא משום תקנה. וה״פ כי היכי דלעיל דשבועת השליח משום תקנה ה״נ תשלומין דבני העיר נמי משום תקנה כדי שיהיו הבעלים נזהרים בשמירתן: [ג] ה״ג דאר״ש מיד היה מקבל מעותיו ותו לא ומלות והכהני׳ זריזין הן נמחק דהא כאן אין אחריו׳ מוכח עליו רק שיגיע שקלו להקדש וכיון שנתרמה על חבירו הוי דהקדש משא״כ גבי המתפסק נ״ל דזריזין הן כדי שלא יבוא לידי פסול ולכן לקמן גרסינן לה דכהנים זריזין הן: [ד] ל״ג ודוחפו לתוך הקופה. דא״כ לא הוי פרין וחש לומר וכו׳. ולקמן על קושיא דוחש לומר שמא לשיריים וכו׳. משני עוד היא תפתר וכו׳ דוחפו לקופה. והמפרשים נדחקו בזה מאוד. ועיין בק״ע: [ה] נ״ל עוד היא תפתר וכו׳: [ו] נ״ל שהיה מתכוין ודוחפו לקופה כדפרישית לעיל: [ז] נ״ל והראשונים נעשו שקלים דהיינו מה שנתן בראשונה לשקלו נעשה עכשיו שקלים כיון שכבר חללו ונעשו חולין:

◆

ציון ירושלים

משום שבועת תקנה. עי׳ בבא מציעא נח וע׳ בש״ך חו״מ סי׳ סו ובמרדכי ובחידושי מהר״ם שיף ולאו כדברי הראשון שם בשנת תרי״ו שדרשתי כשנתמניתי לר״ב דפה דרשתי בענין זה באורך:

◆

גליון הש"ס

[א] משמע דאף לאחר שנתרמה חייב באחריות וכ״פ הק״ע אמנם קשה דא״כ מה קאמר מתניתא פליגא על רשב״ל הא אף לר״י קשה אמאי נשבעין לגוברין הא בעלים משלמין. ואין לומר כיון דחזינן דאף שקלו בני העיר לשלם אין הקדש יוצא בלא שבועה לר״י משום תקנה ומש״ה נשבעין דאף בלא נתרמה ישבעו לגוברין. ואפשר כיון דקי״ל בלא נתרמה ושקל השליח לעצמו לא מעל וגם הגנב משלם כפל משא״כ בנתרמה התרומה דמעל וגם פטור מכפל כמבואר ברמב״ם הל״ח ובכ״מ דקודם שנתרמה כהדיוט הוא א״כ לכך נשבעין לבני העיר לבד משא״כ אם נתרמה דעיקרו הקדש גמור נשבעין לגוברין אף דהבעלים משלמין משום תקנה ובזה מיושבין דברי הירושלמי דקאמר מתניתא כש״ס אבל בש״ס לא כלא והדבר תמוה הרי אף ש״ס פטור דהקדש נתמעט מדין שומרין וגם דברי הרמב״ם ה... [illegible]

תורה אור השלם

1. אַךְ בְּכוֹר אֲשֶׁר יְבֻכַּר לַיהוָה בִּבְהֵמָה לֹא יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ אִם שׁוֹר אִם שֶׂה לַיהוָה הוּא: ויקרא כז כו